

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.02.2020, sen. zn. 29 NSČR 13/2019, ECLI:CZ:NS:2020:29.NSČR.13.2019.1

Číslo: 99/2020

Právní věta: I. Při projednání insolvenčního návrhu podaného věřitelem může soud ve smyslu § 131 odst. 2 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. července 2017 prodloužit dlužníku lhůtu 14 dnů počítanou od okamžiku zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku, stanovenou k předložení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona, jen na základě rozhodnutí vydaného před uplynutím této lhůty a za současného naplnění předpokladu, že dlužník předtím o prodloužení této lhůty požádal a žádost řádně odůvodnil důvody hodnými zvláštního zřetele. II. K výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity předloženému dlužníkem při projednání insolvenčního návrhu podaného věřitelem pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona lze přihlédnout, předložil-li jej dlužník ve lhůtě určené ve včasné výzvě insolvenčního soudu vydané dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona. Výzva insolvenčního soudu dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona je včasná jen tehdy, jestliže ji insolvenční soud vydal ve lhůtě určené ustanovením § 131 odst. 2 insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. července 2017). III. V insolvenčních řízeních, v nichž k 1. červenci 2017 již uplynula lhůta určená ustanovením § 131 odst. 2 věty první insolvenčního zákona (ve znění účinném od uvedeného data), se k výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona ve znění účinném od uvedeného data nepřihlíží. V takovém případě již insolvenční soud nemůže účinně vydat výzvu k předložení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona (ve znění účinném od uvedeného data). IV. Domněnka platební schopnosti dlužníka dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona nemá vliv na zjištění úpadku dlužníka ve formě předlužení. V. Domněnka platební schopnosti dlužníka dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona vyvrací (nahrazuje) domněnku platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona, nikoli však některou z domněnek platební neschopnosti dlužníka uvedených v § 3 odst. 2 písm. a/, c/ a d/ insolvenčního zákona. Dokud trvá některá z domněnek platební neschopnosti dlužníka uvedených v § 3 odst. 2 písm. a/, c/ a d/ insolvenčního zákona, nemá insolvenční soud důvod zkoumat okolnosti týkající se domněnky platební schopnosti dlužníka uvedené v § 3 odst. 3 insolvenčního zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.02.2020

Spisová značka: 29 NSCR 13/2019

Číslo rozhodnutí: 99

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvenční řízení, Úpadek

Předpisy: čl. II předpisu č. 64/2017Sb.
§ 128 odst. 3 IZ

§ 131 odst. 2 IZ

§ 3 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 6. 6. 2018, č. j. KSHK 45 INS 15262/2016-A-60, Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „insolvenční soud“) rozhodl na základě insolvenčního návrhu věřitele Československé obchodní banky, a. s., tak, že:

[1] Zjistil úpadek dlužníka (A. P. s. r. o.) [bod I. výroku].

[2] Prohlásil konkurs na majetek dlužníka (bod II. výroku).

[3] Ustanovil insolvenčního správce dlužníka (bod III. výroku).

[4] Určil, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku (bod IV. výroku).

[5] Vyzval věřitele, kteří tak dosud neučinili, aby do dvou měsíců od zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku přihlásili své pohledávky (bod V. výroku).

[6] Vyzval dlužníkovy dlužníky, aby plnění nadále poskytovali insolvenčnímu správci (bod VI. výroku).

[7] Vyzval věřitele dlužníka, aby insolvenčnímu správci neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva k majetku dlužníka uplatňují (bod VII. výroku).

[8] Nařídil prezkumné jednání (bod VIII. výroku).

[9] Uložil insolvenčnímu správci, aby mu předložil ve výroku konkretizované dokumenty (bod IX. výroku).

[10] Uložil dlužníku poskytovat insolvenčnímu správci ve výroku konkretizovanou součinnost (bod X. výroku).

2. Insolvenční soud - vycházejí z ustanovení § 3, § 105, § 136 odst. 1, § 143 odst. 3 a § 148 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) - dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

3. Insolvenční navrhovatel doložil svou splatnou pohledávku za dlužníkem ve výši 2 542 823,68 Kč.

4. Včetně insolvenčního navrhovatele má dlužník 19 věřitelů s dlouhodobě splatnými pohledávkami v celkové výši 179 775 037,94 Kč, jež (jak sám uznává) v současné době není schopen plnit. Dlužník je tedy v úpadku ve formě platební neschopnosti dle § 3 odst. 1 insolvenčního zákona.

5. Dlužník je rovněž v úpadku ve formě předlužení dle § 3 odst. 4 insolvenčního zákona, když má více věřitelů a souhrn jeho závazků (dluhů) [179 775 037,94 Kč] převyšuje hodnotu jeho majetku (která činí maximálně 25 milionů Kč).

6. S přihlédnutím k tomu, že dlužník je rovněž předlužen, k dikci § 143 odst. 3 insolvenčního zákona a k závěrům formulovaným v „rozhodnutí“ (správně usnesení) Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sen. zn. 29 NSČR 21/2010 [usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu], nemá na zjištění úpadku dlužníka vliv obrana dlužníka, že jeho platební neschopnost způsobily rozhodnutí správce daně o daňovém nedoplatku ve výši 89.281.414 Kč a následné zajišťovací příkazy vydané Finančním úřadem pro Královéhradecký kraj (dále jen „finanční úřad“). Za nedůvodný má insolvenční soud rovněž požadavek, aby vyčkal rozhodnutí o dlužníkově žalobě na náhradu škody.

7. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 24. 10. 2018, č. j. KSHK 45 INS 15262/2016, 3 VSPH 1003/2018-A-78, potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

8. Odvolací soud - vycházejí z ustanovení § 3 odst. 1 a 2, § 97 odst. 3, § 105, § 136 odst. 1, § 141 odst. 2, § 143 odst. 3 a § 148 odst. 1 insolvenčního zákona - dospěl k následujícím závěrům:

9. Insolvenční soud dostatečně zjistil skutkový stav věci, na jehož základě přijal právní závěry, s nimiž se odvolací soud ztotožňuje a na něž pro stručnost odkazuje. Po doplnění dokazování nemá ani odvolací soud pochybnosti o tom, že se dlužník nachází v úpadku ve smyslu § 3 insolvenčního zákona, když vedle insolvenčního navrhovatele má i další věřitele s pohledávkami, jež jsou po splatnosti po dobu delší tří měsíců, nadto některé z těchto pohledávek nelze uspokojit výkonem rozhodnutí či exekucí, přičemž dlužník nesplnil ani povinnost předložit řádné seznamy dle § 104 insolvenčního zákona, uloženou mu insolvenčním soudem (§ 3 odst. 2 písm. b/ až d/ insolvenčního zákona). V (aktualizovaném) seznamu závazků dlužníka chybí některé ze závazků označených věřitelů, již přihlášených do insolventního řízení.

10. Ani doplněním dokazování odvolacím soudem pak nebyl vyvrácen závěr o platební neschopnosti a předlužení dlužníka. Aktuální hodnota majetku dlužníka činí cca 25 milionů Kč, přičemž jeho závazky (dluhy) by i po odečtení pohledávky finančního úřadu činily cca 64 milionů Kč.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

11. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Konkrétně jde o:

[1] Otázku způsobení úpadku dlužníka třetí osobou (státem, při využití tzv. zajišťovacích příkazů).

[2] Otázku posouzení likvidity dlužníka ve smyslu ustanovení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona, ve znění účinném od 1. července 2017 (mezera krytí).

12. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

13. K otázce č. 1 argumentuje dovolatel ve prospěch názoru, že závěry formulované v usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 21/2010 nedopadají na případ, kdy platební neschopnost dlužníka byla způsobena v důsledku zajišťovacích příkazů vydaných finančním úřadem (státem).

14. K otázce č. 2 dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že nezaujal žádný právní závěr ve vztahu k ustanovení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (v novelizovaném znění) a že ve smyslu ustanovení § 86 insolvenčního zákona sám nedoplnil dokazování za účelem ověření platební schopnosti a likvidity dlužníka.

III.

Přípustnost dovolání

15. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2. článku II části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

16. Dovolatel napadá usnesení odvolacího soudu jako celek, tedy i v té jeho části, kterou potvrdil usnesení insolvenčního soudu i v jiných (dalších) výrocích než v bodě I. výroku o zjištění úpadku dlužníka. Ve vztahu k těmto jiným (dalším) výrokům však dovolatel způsobem odpovídajícím

požadavku ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. nevynechal důvod přípustnosti dovolání (výše označené právní otázky se těchto výroků zjevně netýkají) a ohledně těchto výroků dovolatel v dovolání žádným způsobem ani neargumentoval. V tomto rozsahu proto Nejvyšší soud bez dalšího odmítl dovolání podle § 243c odst. 1 věty první o. s. ř. K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2013, sp. zn. [29 Cdo 2394/2013](#), uveřejněné pod číslem 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16, uveřejněné pod číslem 460/2017 Sb. Body II. až X. výroku usnesení insolvenčního soudu mají povahu výroků závislých na výroku o zjištění úpadku dlužníka (bod I. výroku usnesení insolvenčního soudu). V režimu ustanovení § 242 odst. 2 písm. a/ o. s. ř. by tedy tyto výroky, proti kterým bylo odvolání přípustné (body II. a III. výroku usnesení insolvenčního soudu) byly automaticky odklizeny (zrušeny), kdyby Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným a důvodným v rozsahu, v němž odvolací soud napadeným usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o zjištění úpadku dlužníka. To však nic nemění na skutečnosti, že směřuje-li dovolání i proti těmto výroků (proti té části výroku usnesení odvolacího soudu, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodech II. a III. výroku), nemůže být přípustné, jestliže neobsahuje žádné důvody, pro které by tyto výroky nemohly samostatně obstát. Srov. k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sen. zn. [29 NSČR 12/2011](#), uveřejněné pod číslem 110/2011 Sb. rozh. obč., jakož i (k přípustnosti dovolání) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. [29 NSČR 45/2010](#), uveřejněné pod číslem 86/2013 Sb. rozh. obč.

17. V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o zjištění úpadku dlužníka, může být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

18. Důvod připustit dovolání pro řešení otázky č. 1 (způsobení úpadku dlužníka třetí osobou) Nejvyšší soud neshledal.

19. Závěr, že jako důvod zamítnutí insolvenčního návrhu může být argument, že platební neschopnost dlužníka způsobilo protiprávní jednání třetí osoby, použit, jen osvědčí-li dlužník (ve smyslu ustanovení § 143 odst. 3 insolvenčního zákona), že (takto vzniklou) platební neschopnost bude schopen odvrátit do 3 měsíců od splatnosti svých peněžitých závazků (dluhů), formuloval Nejvyšší soud již v usnesení sen. zn. 29 NSČR 21/2010. Nejvyšší soud nesdílí dovolatelův názor, že toto usnesení nelze na danou věc použít, jelikož neřešilo situaci, kdy třetí osobou byl stát. Závěry předmětného usnesení byly formulovány jako obecně použitelné (stát jako „třetí osoba“ z nich vyloučen není). Budiž dodáno, že k těmto závěrům se Nejvyšší soud dále přihlásil např. též v usnesení ze dne 21. 2. 2012, sen. zn. 29 NSČR 40/2011 [ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. [II. ÚS 3192/2012](#), které je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Ústavního soudu], v usnesení ze dne 21. 2. 2012, sen. zn. 29 NSČR 41/2011 (ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. [IV. ÚS 3193/2012](#)), v usnesení ze dne 29. 10. 2014, sen. zn. 29 NSČR 104/2014 (ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 23. 2. 2015, sp. zn. [IV. ÚS 143/2015](#)), v usnesení ze dne 29. 1. 2015, sen. zn. 29 NSČR 73/2013, v usnesení ze dne 27. 10. 2016, sen. zn. 29 NSČR 177/2016, a v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2018, sen. zn. 29 NSČR 107/2016.

20. Dovolání je však přípustné pro zodpovězení otázky č. 2 (mezera krytí), dovolacím soudem dosud neřešené.

IV. Důvodnost dovolání

21. Nejvyšší soud se nejprve - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda

je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem (co do absence závěrů na téma mezery krytí).

22. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

23. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

24. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující zákonná ustanovení:

Čl. II

Přechodná ustanovení

[zákona č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony] 1. Zákon č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se použije i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

(...)

§ 3 (insolvenčního zákona)

Úpadek

(1) Dlužník je v úpadku, jestliže má

a/ více věřitelů a

b/ peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a

c/ tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“).

(2) Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže

a/ zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo

b/ je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo

c/ není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

d/ nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.

(3) Má se za to, že dlužník, který je podnikatelem a vede účetnictví, je schopen plnit své peněžité závazky, jestliže rozdíl mezi výší jeho splatných peněžitých závazků a výší jeho disponibilních prostředků (dále jen „mezera krytí“) stanovený ve výkazu stavu likvidity podle prováděcího právního předpisu představuje méně než desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků, anebo pokud výhled vývoje likvidity sestavený podle prováděcího právního předpisu osvědčuje, že mezera krytí klesne v období, na které se výhled vývoje likvidity sestavuje, pod jednu desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků. Výkaz stavu likvidity anebo výhled vývoje likvidity musí být sestavené v souladu s požadavky, které stanoví prováděcí právní předpis, auditorem, znalcem nebo osobou, která se zabývá ekonomickým poradenstvím v oblasti insolvencí a restrukturalizací a splňuje požadavky stanovené prováděcím právním předpisem.

(4) Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.

(...)

(6) Obsah, rozsah a způsob sestavování výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity a uspořádání, označování a obsahové vymezení jednotlivých položek majetku, závazků, nákladů, výnosů, příjmů a výdajů ve výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity, délku období, na které se sestavuje výhled

vývoje likvidity, a požadavky na osoby, které jsou oprávněny k sestavení výkazu stavu likvidity anebo výhledu vývoje likvidity, stanoví prováděcí právní předpis.

§ 86 (insolvenčního zákona)

V insolvenčním řízení je insolvenční soud povinen provést i jiné důkazy potřebné k osvědčení dlužníkovu úpadku nebo jeho hrozícího úpadku, než byly účastníky navrhovány.

Projednání insolvenčního návrhu a rozhodnutí o něm

§ 128 (insolvenčního zákona)

(...)

(3) Insolvenční soud může rozhodnout, aby mu seznamy uvedené v § 104 odst. 1 a případně též výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity předložil i dlužník, který není insolvenčním navrhovatelem; má-li insolvenční navrhovatel vůči dlužníku vykonatelnou pohledávku, uloží insolvenční soud tuto povinnost dlužníku vždy. Seznam majetku, výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity zveřejní v takovém případě v insolvenčním rejstříku až po rozhodnutí o úpadku.

§ 131 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Při projednání insolvenčního návrhu podaného věřitelem se k výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity pro účely § 3 odst. 3 přihlíží pouze, předloží-li dlužník oba dokumenty insolvenčnímu soudu nejpozději do 14 dní od zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku. Tuto lhůtu může insolvenční soud na žádost dlužníka z důvodů zvláštního zřetele hodných přiměřeně prodloužit.

Ve výše uvedené podobě (pro řešení položené otázky rozhodné) platí citovaná zákonná ustanovení s účinností od 1. 7. 2017 (po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 64/2017 Sb.).

25. K námitce dovolatele, že se odvolací soud nevyjádřil k ustanovení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (v rozhodném znění), budiž úvodem řečeno, že důvod k takovému postupu odvolací soud (a před ním insolvenční soud) neměl na základě procesních úkonů, jež ve věci činil dlužník; ten totiž v insolvenčním řízení žádný „výkaz stavu likvidity“, respektive „výhled vývoje likvidity“ podle předmětného ustanovení nepředložil.

26. Zbývá určit, zda odvolací soud měl (ve smyslu ustanovení § 86 insolvenčního zákona) důvod (povinnost) zkoumat otázky týkající se likvidity dlužníka z úřední povinnosti (jak dovozuje dovolatel).

27. Jakkoli insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku dlužníka již za účinnosti předmětné novely (6. 6. 2018), z dikce ustanovení § 131 odst. 2 věty první insolvenčního zákona (ve znění téže novely) plyne, že při projednání insolvenčního návrhu podaného věřitelem může insolvenční soud přihlídnout k výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity pro účely posouzení dlužníkovu úpadku dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona pouze tehdy, předloží-li dlužník oba dokumenty insolvenčnímu soudu nejpozději do 14 dní od zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku. Věta druhá téhož ustanovení pak dovoluje insolvenčnímu soudu tuto lhůtu přiměřeně prodloužit „na žádost dlužníka z důvodů zvláštního zřetele hodných“.

28. Lhůta určená ustanovením § 131 odst. 2 věty první insolvenčního zákona je zákonnou procesní lhůtou, kterou lze rozhodnutím insolvenčního soudu „prodloužit“. V rozsudku ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. [30 Cdo 493/2004](#), uveřejněném pod číslem 84/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud na téma soudcovské procesní lhůty, jež může být „prodloužena“, ozřejmil, že k prodloužení lhůty dojde jen na základě rozhodnutí soudu vydaného před uplynutím takové lhůty. Řečené platí (musí platit) tím více tam, kde zákon (v daném případě insolvenční zákon) dovoluje soudu prodloužit (za stanovených předpokladů) procesní lhůtu zákonnou. Z dikce § 131 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona nadto plyne, že rozhodnutí o prodloužení lhůty může insolvenční soud

vydat jen na základě včasné (před uplynutím zákonné procesní lhůty podané) žádosti dlužníka odůvodněné „důvody hodnými zvláštního zřetele“. Srov. k tomu v literatuře obdobně např. též dílo Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019 (dále jen „Komentář“), s. 337 (s tou výhradou, že v označeném díle je předmětná lhůta nesprávně pojata jako lhůta hmotněprávní).

29. Vyhlášku, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení (na základě věřitelského insolvenčního návrhu), zveřejnil insolvenční soud v této věci v insolvenčním rejstříku již 27. 6. 2016, v 11.22 hodin. Je tudíž zjevné, že v době, kdy ustanovení § 131 odst. 2 insolvenčního zákona mohlo být poprvé aplikováno (1. 7. 2017), dovolatel tuto obranu k dispozici ani neměl (úvahy odvolacího soudu na téma ustanovení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. července 2017 by byly zbytečné). Ostatně (i kdyby prodloužení dávno uplynulé zákonné procesní lhůty bylo možné) dlužník v době od 1. 7. 2017 insolvenční soud o „prodloužení“ zákonné procesní lhůty k předložení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity ani nepožádal.

30. Obecně lze shrnout, že při projednání insolvenčního návrhu podaného věřitelem může soud ve smyslu § 131 odst. 2 insolvenčního zákona prodloužit dlužníku lhůtu 14 dnů počítanou od okamžiku zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku, stanovenou k předložení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona, jen na základě rozhodnutí vydaného před uplynutím této lhůty a za současného naplnění předpokladu, že dlužník předtím o prodloužení této lhůty požádal a žádost řádně odůvodnil důvody hodnými zvláštního zřetele. V insolvenčních řízeních, v nichž k 1. 7. 2017 lhůta určená ustanovením § 131 odst. 2 věty první insolvenčního zákona již uplynula, se k výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona ve znění účinném od uvedeného data nepřihlíží.

31. Zbývá určit, jak do takto ustavené koncepce „(ne)přihlížení“ k výkazu stavu likvidity a výhledu při projednávání insolvenčního návrhu podaného věřitelem zapadá úprava obsažená v ustanovení § 128 odst. 3 insolvenčního zákona (v rozhodném znění), jež insolvenčnímu soudu dovoluje uložit předložení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity i dlužníku, „který není insolvenčním navrhovatelem“ (tedy právě při projednávání insolvenčního návrhu podaného věřitelem) [srov. větu první část věty před středníkem] a v případě, že insolvenční navrhovatel (věřitel) má vůči dlužníku „vykonatelnou pohledávku“, insolvenčnímu soudu dokonce přikazuje tuto povinnost (povinnost předložit výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity) dlužníku uložit [srov. větu první část věty za středníkem].

32. Na tomto místě Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 9, ročníku 1997, části I., pod pořadovým číslem 9. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamena nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv

pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým.

33. Vládní návrh novely insolvenčního zákona, přijaté posléze s účinností od 1. 7. 2017 jako zákon č. 64/2017 Sb., který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 7. volebním období (2013 - 2017) jako tisk č. 785/0, úpravu týkající se mezery krytí neobsahoval, takže důvodová zpráva k vládnímu návrhu se k těmto otázkám nevyjadřuje (příslušná ustanovení byla do novely vtělena na základě pozměňovacího návrhu předloženého ústavněprávním výborem Poslanecké sněmovny (tisk č. 785/6) a z legislativního procesu nejsou k dispozici ani jiné údaje o záměru zákonodárce týkajícím se poměru ustanovení § 128 odst. 3 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) k ustanovení § 131 odst. 2 insolvenčního zákona (v rozhodném znění). Ke „střetu“ úprav obsažených v označených ustanoveních se v literatuře vyslovuje Komentář (s. 338), jenž ohledně obligatorní výzvy insolvenčního soudu uzavírá, že lhůta 14 dnů by měla být splněna „přes zřejmý obsahový rozpor“ označených ustanovení, a u fakultativní výzvy uvádí, že ustanovení § 131 odst. 2 insolvenčního zákona činí fakticky obsoletním, takže k fakultativní výzvě má být přistupováno jako k výjimce z pravidla uvedeného v § 131 odst. 2 insolvenčního zákona, s tím, že „otázka vztahu fakultativní výzvy k zákonné čtrnáctidenní lhůtě zůstává otevřena“. S přihlédnutím k potřebě zachování smyslu a účelu obou zkoumaných ustanovení je dle Nejvyššího soudu nicméně zjevné, že má-li být vyloučena libovůle insolvenčního soudu při zkoumání úpadku dlužníka na základě insolvenčního návrhu podaného věřitelem (projevující se tím, že kdykoli po uplynutí lhůty určené dlužníku k předložení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity ustanovením § 131 odst. 2 věty první insolvenčního zákona by insolvenční soud mohl bez omezení nastavených úpravou obsaženou v ustanovení § 131 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona založit dlužníku novou lhůtu k předložení těchto dokumentů výzvou dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona), musí být i oprávnění insolvenčního soudu dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona vykládáno v mezích úpravy obsažené v § 131 odst. 2 insolvenčního zákona. Tam, kde insolvenční zákon insolvenčnímu soudu jen „umožňuje“ (neukládá) vyzvat dlužníka k předložení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity (§ 128 odst. 3 věta první část věty před středníkem insolvenčního zákona), nelze tuto „možnost“ interpretovat jako „povinnost“ insolvenčního soudu plynoucí z § 86 insolvenčního zákona. Tam, kde insolvenční zákon insolvenčnímu soudu naopak ukládá povinnost vyzvat dlužníka k předložení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity (§ 128 odst. 3 věta první část věty za středníkem insolvenčního zákona), není zapotřebí dovolávat se (též) jiného (obecného) ustanovení insolvenčního zákona (jeho § 86). Z dikce ustanovení § 131 odst. 2 insolvenčního zákona pak plyne, že také výzvu dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona je insolvenční soud oprávněn vydat (lhostejno, zda jako „možnou“ nebo jako „povinnou“), jen dokud neuplyne lhůta určená ustanovením § 131 odst. 2 insolvenčního zákona. K výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity předloženému dlužníkem při projednání insolvenčního návrhu podaného věřitelem pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona na základě výzvy insolvenčního soudu vydané podle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona až po uplynutí lhůty určené ustanovením § 131 odst. 2 insolvenčního zákona se v insolvenčním řízení nepřihlíží.

34. O prodloužení zákonné procesní lhůty určené ustanovením § 131 odst. 2 věty první insolvenčního zákona rozhoduje insolvenční soud. Podmínky stanovené pro takové prodloužení v § 131 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona (včasná žádost dlužníka řádně odůvodněná důvody hodnými zvláštního zřetele) jsou pro účely postupu dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona nahrazeny úvahou insolvenčního soudu o vhodnosti takového postupu nebo zjištěním insolvenčního soudu, že insolvenční návrhovaatel má vůči dlužníku vykonatelnou pohledávku (pro účely postupu dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona nemá žádost dlužníka význam). Odtud plyne, že k výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity předloženému dlužníkem při projednání insolvenčního návrhu podaného věřitelem pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona na základě výzvy insolvenčního soudu vydané podle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona před uplynutím lhůty určené ustanovením § 131 odst. 2 insolvenčního zákona insolvenční soud přihlédne, i když byl předložen po uplynutí lhůty určené ustanovením § 131 odst. 2 insolvenčního zákona, avšak stále ve lhůtě stanovené výzvou

insolvenčního soudu.

35. Jinak řečeno (shrnuto), k výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity předloženému dlužníkem při projednání insolvenčního návrhu podaného věřitelem pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona lze přihlídnout, předložil-li jej dlužník ve lhůtě určené ve včasné výzvě insolvenčního soudu vydané dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona. Výzva insolvenčního soudu dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona je včasná jen tehdy, jestliže ji insolvenční soud vydal ve lhůtě určené ustanovením § 131 odst. 2 insolvenčního zákona.

36. Vzhledem k závěrům formulovaným v odstavcích [31] až [35] je tedy zřejmé, že dovolatel nemohl očekávat, že se odvolací soud bude zabývat „mezerou krytí“, ani s přihlídnutím k ustanovení § 128 odst. 3 insolvenčního zákona, jelikož v době, kdy insolvenční soud poprvé mohl uvažovat o vydání výzvy dle uvedeného ustanovení (1. července 2017), již zákonná procesní lhůta, ve které výzva mohla být vydána (lhůta dle § 131 odst. 2 věty první insolvenčního zákona), uplynula. Ještě jinak řečeno, v insolvenčních řízeních, v nichž k 1. 7. 2017 lhůta určená ustanovením § 131 odst. 2 věty první insolvenčního zákona již uplynula, insolvenční soud nemůže účinně vydat výzvu k předložení výkazu stavu likvidity a výhledu vývoje likvidity pro účely § 3 odst. 3 insolvenčního zákona dle § 128 odst. 3 insolvenčního zákona.

37. A konečně, samostatným důvodem, pro který nemělo smyslu zabývat se (ve vazbě na § 3 odst. 3 insolvenčního zákona, v rozhodném znění) mezerou krytí, je jednak to, že oba soudy dospěly nejen k závěru, že dlužník je v úpadku ve formě platební neschopnosti, nýbrž i k závěru, že dlužník je v úpadku ve formě předlužení, jednak to, že závěr o úpadku dlužníka ve formě platební neschopnosti se opírá též o existenci vyvratitelné domněnky platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona.

38. K tomu budiž především poznamenáno, že domněnka platební schopnosti dlužníka dle § 3 odst. 3 insolvenčního nemá vliv na zjištění úpadku dlužníka ve formě předlužení (jak definováno v § 3 odst. 4 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 7. 2017). V případě domněnek konstruovaných pro účely zjištění dlužníkovy úpadku ve formě platební neschopnosti je ale věc složitější.

39. Z insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 7. 2017) se podává, že zákonodárce v souvislosti se zavedením úpravy týkající se mezery krytí (promítnuté pouze v textu ustanovení § 3 odst. 3 a 6, § 128 odst. 3, § 131 odst. 2 a § 431 písm. f/ insolvenčního zákona) výslovně neupravil vzájemný vztah vyvratitelných domněnek platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 2 insolvenčního zákona na straně jedné a vyvratitelné domněnky platební schopnosti dlužníka dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona na straně druhé.

40. Především je zjevné, že insolvenční soud nemůže pro účely posouzení, zda dlužník je v úpadku ve formě platební neschopnosti vyjít ze souběžné existence obou skupin těchto domněnek; na úrovni domněnek nemůže současně platit (mít stejný právní význam) domněnka, že dlužník „není schopen plnit své peněžité závazky“ (§ 3 odst. 2 insolvenčního zákona), i domněnka, že týž dlužník (který je podnikatelem a vede účetnictví), „je schopen plnit své peněžité závazky“ (§ 3 odst. 3 insolvenčního zákona).

41. Logikou věci je dáno, že tam, kde vyvratitelná domněnka, že dlužník „není schopen plnit své peněžité závazky“, vychází ze skutečnosti, že dlužník neplní své peněžité závazky (dluhy) po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti (§ 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona), vyvrátí tuto domněnku (u dlužníka, který je podnikatelem a vede účetnictví) takové zhodnocení rozdílu mezi výší splatných peněžitých závazků dlužníka a výší disponibilních prostředků dlužníka (definice mezery krytí dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona), které povede k závěru, že onen rozdíl představuje méně než desetinu výše splatných peněžitých závazků dlužníka (výkaz stavu likvidity). Stejně tak vyvrátí domněnku dle §

3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona zjištění, že výhled vývoje likvidity sestavený podle prováděcího právního předpisu osvědčuje, že mezera krytí klesne v období, na které se výhled vývoje likvidity sestavuje, pod jednu desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků. Nemělo by však být přehlédnuto, že ačkoli domněnka platební schopnosti dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona sístuje („přebíjí“) domněnku platební neschopnosti dle § 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona, platí tak jen do té doby, než bude domněnka platební schopnosti vyvrácena (jde stále jen o vyvratitelnou domněnku); k takovému vyvrácení však nepostačuje jen poukaz na skutečnosti zakládající (vyvratitelnou) domněnku platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona.

42. V usnesení ze dne 30. 4. 2015, sen. zn. 29 NSČR 24/2013, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo 3, ročník 2016, pod číslem 33, Nejvyšší soud vysvětlil, že za zastavení plateb ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona je nutno považovat vědomé jednání dlužníka (jeho rozhodnutí, že nebude dále plnit své peněžité závazky, zpravidla doprovázené prohlášením o tom, že své závazky hradit nebude). Odtud plyne, že domněnka platební schopnosti dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona není způsobilá vyvrátit domněnku platební neschopnosti dle § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona; ba naopak, vědomé rozhodnutí dlužníka, že nebude dále plnit své peněžité závazky, činí nadbytečným zkoumání (dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona), zda by dlužník takového plnění „byl schopen“. Srov. v literatuře obdobně opět Komentář (s. 15).

43. Okolnost, že není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí [zakládající vyvratitelnou domněnku platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona] je sama skutečností, jejímž prostřednictvím může insolvenční navrhovatel vyvrátit domněnku platební schopnosti dlužníka dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona, takže i zde platí, že domněnka platební schopnosti dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona není způsobilá vyvrátit domněnku platební neschopnosti dle § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona.

44. K domněnce platební neschopnosti dle § 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona, dovozované ze skutečnosti, že dlužník nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, kterou mu uložil insolvenční soud, pak Nejvyšší soud poukazuje na obsah důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120). Zvláštní část důvodové zprávy (k § 3 osnovy) ozřejmuje, že „nepodrobení se příkazu insolvenčního soudu signalizuje neochotu dlužníka podrobit se pravidlům insolvenčního řízení a že tato nečinnost dlužníka ztěžuje (se zřetelem k povaze seznamů) insolvenčnímu soudu prověření majetkové situace dlužníka, a tím zasahuje do práv a právem chráněných zájmů dlužnických věřitelů“. S přihlédnutím k výše uvedenému proto i zde platí, že domněnka platební schopnosti dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona není způsobilá vyvrátit domněnku platební neschopnosti dle § 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona. Shodně opět Komentář (s. 15).

45. Lze tudíž shrnout, že domněnka platební schopnosti dlužníka dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona vyvrací (nahrazuje) domněnku platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona, nikoli však některou z domněnek platební neschopnosti dlužníka uvedených v § 3 odst. 2 písm. a/, c/ a d/ insolvenčního zákona. Odtud plyne, že dokud trvá některá z domněnek platební neschopnosti dlužníka uvedených v § 3 odst. 2 písm. a/, c/ a d/ insolvenčního zákona, nemá insolvenční soud důvod zkoumat okolnosti týkající se domněnky platební schopnosti dlužníka uvedené v § 3 odst. 3 insolvenčního zákona.

46. Odvolací soud tedy neměl důvod zabývat se z úřední povinnosti okolnostmi, jež mohly vést k založení domněnky platební schopnosti dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona, jelikož taková domněnka nemohla ovlivnit závěr, že dlužník je v úpadku ve formě předlužení, ani vyvrátit

domněnku platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona.

47. K dovolatelem namítaným vadám řízení budiž závěrem dodáno, že tato dovolací argumentace vychází především z nesprávného (jak rozebráno výše) názoru, že odvolací soud se měl (mohl) z úřední povinnosti zabývat otázkami souvisejícími s mezerou krytí a zčásti se vztahuje k řešení otázky č. 1 (pro kterou Nejvyšší soud neshledal dovolání přípustným). K nesouhlasu s hodnocením důkazů odvolacím soudem lze doplnit, že toto hodnocení nelze úspěšně napadnout (se zřetelem k zásadě volného hodnocení důkazů zakotvené v § 132 o. s. ř.) žádným dovolacím důvodem. K tomu srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. [29 NSČR 29/2009](#), uveřejněného pod číslem 108/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (včetně tam zmíněného odkazu na nález Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1997, sp. zn. [IV. ÚS 191/96](#), uveřejněný pod číslem 1/1997 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu). Existence vad řízení, k nimž Nejvyšší soud přihlíží u přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se nepodává ani ze spisu.

48. Závěr formulovaný v předchozím odstavci s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání jako neopodstatněného. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl v rozsahu týkajícím se výroku o zjištění úpadku dlužníka (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).